

MAKTABGACHA TA'LIM TARBIYALANUVCHILARINI MANTIQUIY TAFAKKURINI
O'STIRISHNING INNOVATSION YO'LLARI

S.O. Hamrayeva

Buxoro viloyat

Vobkent tuman 6-son DMTT tarbiyachi metodisti

Annotatsiya: Ushbu maqolada maktabgacha ta'lim yoshdagi bolalarning mantiqiy tafakkurini rivojlantishda pedagogik o'yinlarning ahamiyati yoritilgan. Pedagogik va didaktik o'yinlar bolalarni aqlan, ruhan va jismonan rivojlanishi uchun katta hissa qo'shadi. Maktabgacha ta'limda o'quv mashg'ulotlari mobaynida pedagogik o'yinlarning o'rnini haqida muhim tavsiyalar berilgan.

Kalit so'zlar: Didaktika, aqliy hujum, rol o'yinlari, syujet, talim texnologiyalari.

Аннотация: В данной статье освещено значение педагогических игр в развитии логического мышления детей дошкольного возраста. Педагогические и дидактические игры вносят большой вклад в умственное, духовное и физическое развитие детей. Образовательная деятельность в дошкольном образовании. Важные рекомендации по отведенной роли педагогических игр.

Ключевые слова: Дидактика, мозговой штурм, ролевые игры, сюжет, образовательные технологии.

Abstract: This article highlights the importance of pedagogical games in the development of logical thinking of children of preschool age. Pedagogical and didactic games make a great contribution to the mental, spiritual and physical development of children. Educational activities in preschool education. important recommendations about the role of pedagogical games were given.

Key words: Didactics, brainstorming, role-playing games, plot, educational technologies.

Pedagogik o'yinlar nazariy, amaliy, rol o'yinlari, ishchanlik va boshqa yo'nalishlar bo'yicha turlarga ajratiladi. Hozirda kompyuter vositasidagi didaktik o'yinlardan foydalaniladi va alohida o'ringa ega bo'lib bormoqda. Umumiy o'yinlar nazariyasiga ko'ra mavjud barcha o'yin turlarini tasniflashda ularni funksional mavzuli konstruktiv, didaktik, sport va harbiy o'yinlarga ishlatiladi. Bularning

orasida didaktik o'yinlar musiqiy ta'lim - tarbiya vazifalarini amalga oshirish imkoniyatini borishi bilan alohida o'ringa ega. O'yinlar maktabgacha va maktab yoshdagi bolalarning asosiy faoliyat shakllari hisoblanadi. Maktabgacha ta'lim tizimida qo'llaniladigan pedagogik o'yinlarning quyidagi turlari mavjud:

1. Bolalar kayfiyatini ko'taruvchi.
2. Hamkorlikka chorlovchi.
3. Bolalarni o'zligini namoyon etishga chorlovchi.
4. Bolalarda o'ziga ishonch hissini shakllantiruvchi, jismoniy va intellektual muammolarni yo'qotishga qaratilgan.
5. Maktabgacha bolalar xatti-harakatidagi cheklanishlarni tavsiflovchi (diagnostika).
6. Bolalar shaxsi strukturasi ijobiy korreksiyalar beruvchi.
7. Millatlararo bag'rikenglikni shakllantiruvchi.
8. Bolalarda ijtimoiy, jamoaviy munosabatlarni shakllantiruvchi o'yinlar.

Pedagogik o'yinlarni quyidagicha tasniflash mumkin. Faoliyat turlariga qarab: ijtimoiy intellektual, mehnat, ijtimoiy va psixologik o'yinlar. Pedagogik jarayonlarning xarakteriga qarab: ta'lim-tarbiyaviy, rivojlantiruvchi, mahsuldor, ijodiy, psixotexnik o'yinlar. O'yinlar metodlariga qarab: predmetli, sujetli, badiiy rolli, hodisalarni tasavvur etuvchi va drammalashtiruvchi o'yinlar. Predmetlar asosidagi o'yinlar:

- Matematik;
- Biologik;
- Ekologik;
- Musiqali;
- Texnikaviy;
- Jismoniy tarbiyalovchi;
- Iqtisodiy tejamkorlik;
- Ishbilarmonlik;
- Tadbirkorlikni rivojlantiruvchi o'yinlar;

O'yin vositalari bo'yicha: o'yin vositalari (koptok, piramida, kub va boshq.) bilan amalga oshiriladigan o'yinlar va o'yin vositalarisiz amalga oshiriladigan o'yinlar

xontaxta ustida, xonada va dalada o'ynaladigan o'yinlar, kompyuter va televizor

o'yinlari kabi texnik vositalar. Maktabgacha ta'limda yoshi kattalarning

to'plagan

tajribasini kichik yoshdagilarga singdirish jarayonida o'yinlar ta'lim metodi sifatida

namoyon bo'ladi. O'yin metodlariga qarab maktabgacha ta'lim vazifalaridan kelib

chiqib, predmetli, sujetliishchan, drammalashtirilgan o'yinlardan keng foydalaniladi. Didaktik o'yinlarning asosiy turlari intellektual (aqliy) va harakatli

hamda aralash o'yinlardan iborat. Bu o'yinlar ishtirokchilarda aqliy - jismoniy, axloqiy, psixologik, estetik, badiiy tadbirkorlik, mehnat va boshqa ko'nikmalarni

rivojlantirishga yordam beradi. O'tgan asrning 60-yillari boshida AQSH so'ngra boshqa G'arb mamlakatlarida ishchanlik o'yinlari qo'llanila boshlandi. Ishchanlik o'yinlaritadqiqotchilari bu usulni eng asosiy samarali va tejamli ta'lim metodlaridan iborat deb, -ta'kidlaganlar. Didaktik o'yinlarning yana bir turi aqliy hujum usulini birinchi marta 1939 - yilda A.F.Osborn qo'llagan. Bu usulni g'oyalari banki deb ham nomlagan. U muammolarni quyidagicha yechishga asoslanadi: - muammoli vaziyat yaratish; - g'oyalarni shakllantirish; - eng yaxshi g'oyalarni tekshirish, baxolash va tanlash. Ta'lim olishning poydevori maktabgacha ta'lim jarayoni hisoblanadi. Ushbu jarayon bola ongining har tomonlama rivojlanishi uchun muhim omil sanaladi. Maktabgacha talim jarayonini tashkil etishda o'yin eng muhim vosita

sanaladi. O'yinlar o'z ifoda maqsadiga ko'ra turlicha nomlanadi: Harakatli o'yinlar, rollisuyjetli o'yinlar, didaktik o'yinlar kabi bir qator turlari mavjud. "O'z shaklini" top o'yini:

Ushbu o'yinda bolalarga ixtiyoriy mavzuga oid bo'lgan predmetlarni shaklini

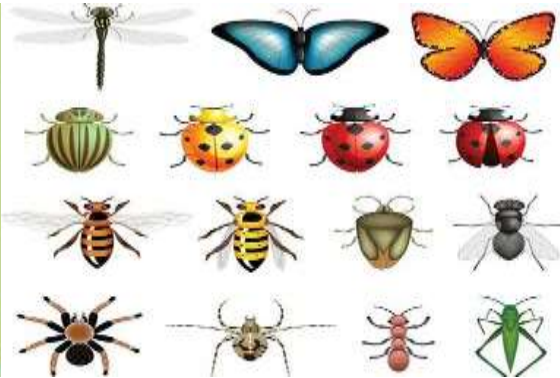
tanlab olib ularni asos shakli hosil qilinadi, ya'ni misol uchun kitob rasmi chizilib so'ng uni qirqib olinadi. Qirqib olingandan qolgan asos qismidagi qog'ozda kitobning shakli paydo bo'ladi. Uni bolalarga berib ochiq qolgan shakllarga mos bo'lgan predmetni mos o'rnini topib qo'yish kerak ekanligi tushuntiriladi. Ushbu o'yin orqali bolada fazoviy tassavurlar uyg'onib, shakllarni to'g'ri uyg'unlashtira

olishga o'rganadi. Misol:

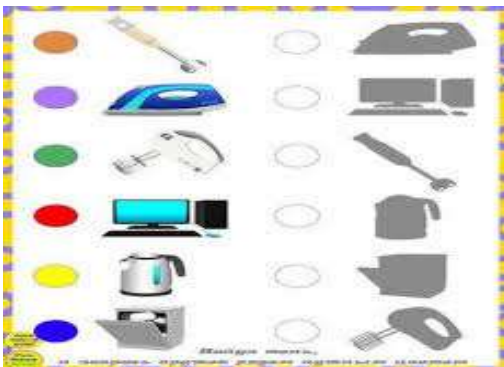
“O’zjuffinitop” o’yini

Ushbu o'yinda ixtiyoriy bolalar uchun qiziq bo'lgan predmetlar rasmini bo'laklarga ajratib beriladi. Ushbu o'yin orqali bolalar to'g'ri rang tanlay olishni, shaklni mos tomonini topishni o'ng va chap tomonlarni to'g'ri farqlay olishni o'rganadi. Qo'l matorikasi rivojlanadi.

Soyasidantopo'yini

Berilgan ko'rgazmadan ko'rinib turibiki, narsalarning soyasiga qarab qaysi predmetga tegishli ekanligini bolalar topishi kerak bo'ladi. Misol:

Bunday turdagi didaktik o'yinlar ham ko'zga zammaliligi bilan ham harakatliligi bilan bolalar e'tiborini tortadi va bilishga bo'lgan qiziqishini ottiradi. Pedagogik nuqtayi nazardan to'g'ri tashkil etilgan o'yin bolaning axloqiy, irodaviy xususiyatlarini shakllantirish bilan birga unda bilim olishga,

atrofdagi olam sirlarini ochishga qiziqish uyg'otadi. Shuning uchun maktabgacha ta'lim muassasalarida o'yin texnologiyalaridan keng foydalanish kerak. O'yinlar texnologiyasi tushunchasi pedagogik texnologiyaning tarkibiy qismidir. O'yin texnologiyasi an'anaviy tahimdagi o'yin metodidan o'zining aniq maqsadi, amalga oshirish kerak bo'lgan jarayonlarning mantiqiy ketma-ketligi va o'zaro bog'liqligi, oldindan belgilangan natijalarga erishish kafolati bilan farq qiladi.

Xulosa qilib shuni ta'kidlash lozimki, ta'lim tarbiya jarayonlariga pedagogik

texnologiya va interfaol usullarni maqsadli qo'llash, maktabgacha yoshdagi bolalarni intellektual qobiliyatlarini, ta'lim shakillarini o'ptimallashtirish, bolalarning mustaqil faoliyatini o'stirish va ta'lim samarodirligiga erishishga olib keladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Avliyaqulov N., Musaeva N. Pedagogik texnologiyalar. T., 2008 y.
2. G. Jalolova "Bolalarni maktabga tayyorlashda noan'anaviy o'yinlardan foydalanish". T.: 2007.
3. Choriev R. Yangi pedagogik texnologiyalar - ta'lim - tarbiya sifat va samaradorlik omili. Toshkent-2010y.